

Katastrofa humanitarna w Strefie Gazy. Zaangażowanie Niemiec w działania pomocowe

Joanna Dobosz-Dobrowolska

Obecna eskalacja konfliktu izraelsko-palestyńskiego, rozpoczęta 7 października 2023 r. przez atak Hamasu (oraz Palestyńskiego Islamskiego Dżihadu) na Izrael i spotęgowana w wyniku izraelskiej odpowiedzi militarnej, zszokowała społeczność międzynarodową. Będące jej następstwem wysokie liczby zabitych, rannych, uprowadzonych i wysiedlonych cywilów oraz katastrofa humanitarna w Strefie Gazy przekroczyły wszystkie stany ostrzegawcze organizacji humanitarnych. Niemcy, które politycznie opowiedziały się po stronie Izraela, podnoszą, że wojna nie jest prowadzona przeciwko Palestyńczykom, ale tylko przeciwko Hamasowi. Minister spraw zagranicznych Niemiec Annalena Baerbock podkreśliła to w debacie w Radzie Bezpieczeństwa ONZ (24.10 br.), mówiąc, że „walka jest prowadzona przeciwko Hamasowi, a nie przeciwko ludności cywilnej” i dlatego dla Niemiec jest ważne, by była prowadzona „zgodnie z prawem humanitarnym, z możliwie największą troską o ludność cywilną w Gazie”. Minister nie wezwała do zawieszenia broni i ograniczenia cierpienia ludności cywilnej, co przekłada się na pełne wsparcie dla działań Izraela, który zamierza kontynuować wojnę. Zaapelowała o uruchomienie „okien humanitarnych” pozwalających na dostarczenie pomocy do Gazy i zapowiedziała zwiększenie wolumenu niemieckiej pomocy dla Gazy o 50 mln euro.

Redakcja:

Małgorzata Bukiel
Karol Janoś (red. naczelny)
Piotr Kubiak
Krzysztof Malinowski

Korekta:

Hanna Różanek

Prezentowane w tekstach tezy
wyrażają jedynie opinie
autorek i autorów.

Instytut Zachodni im. Z. Wojciechowskiego

ul. Mostowa 27A
61-854 Poznań

tel. (+48) 61 85 27 691
izpozpl@iz.poznan.pl
www.iz.poznan.pl

Według Biura Koordynacji Pomocy Humanitarnej ONZ – UN OCHA między 7 października a 6 listopada 2023 r. po stronie Izraela zabitych zostało 1400 osób (w tym 31 dzieci), a rannych 5431. Zdecydowana większość została zabita

i raniona 7 października, w dniu ataku oddziałów Hamasu na Izrael. Po stronie palestyńskiej – w Strefie Gazy – zabitych zostało 9770 osób (w tym 4008 dzieci i 2550 kobiet – łącznie stanowią one 67% zabitych), ranionych 24 808. Wśród

zabitych są całe rodziny – 6120 zabitych należy do 825 rodzin. Ze statystyki wynika, że dziennie zabijanych jest 134 dzieci. W 444 rodzinach zabitych zostało 2–5 osób, w 136 rodzinach od 6 do 9 osób, a w 192 rodzinach więcej niż 10 osób. Codziennie liczba osób zabitych jest wyższa niż dnia poprzedniego. Dodatkowo 2260 osób, w tym 1270 dzieci, jest zaginionych, prawdopodobnie zostali uwięzieni pod gruzami. Na Zachodnim Brzegu Jordanu zginęło 2 Izraelczyków oraz 141 Palestyńczyków, a zostało rannych 15 Izraelczyków oraz 2322 Palestyńczyków, większość z nich stanowili demonstranci. 17 Izraelczyków zginęło w Strefie Gazy, a co najmniej 1000 Palestyńczyków zginęło w Izraelu (dane z 2.11 br.). 1,5 mln Palestyńczyków zostało wysiedlonych wewnątrz (62% populacji Strefy Gazy). Około 717 tys. przebywa w 150 ośrodkach UNRWA, 122 tys. znalazło schronienie w szpitalach, kościołach i meczetach oraz budynkach publicznych, a 89 tys. w szkołach, które nie są prowadzone przez UNRWA. 600 000 przebywa w prywatnych domach innych Palestyńczyków. W strefie Gazy zostało zniszczonych 45% mieszkań (6179 budynków, 178 000 mieszkań), 258 budynków szkolnych, 48 szpitali i przychodni, 7 kościołów i 55 meczetów. 27 października izraelski operator telekomunikacyjny zablokował połączenia telefoniczne i Internet w Strefie Gazy, uniemożliwiając koordynację ewakuacji cywilów i prowadzenie akcji pomocy przez obecne w strefie organizacje, w tym Agencję Narodów

Zjednoczonych ds. Pomocy Uchodźcom Palestyńskim na Bliskim Wschodzie (UNRWA). Nieustające ostrzeliwania powodujące zniszczenie infrastruktury i celów cywilnych (w tym obozów dla uchodźców) oraz atak lądowy (ogłoszony 27.10 br.) wraz z utrzymaną blokadą dostępu humanitarnego do ludności w Strefie Gazy wywołały katastrofę humanitarną, która osiąga niekontrolowalną skalę, a skutki dla 2 mln cywilów mogą okazać się śmiertelne.

SYTUACJA HUMANITARNA W STREFIE GAZY

Izraelska zbrojna odpowiedź na atak Hamasu doprowadziła do katastrofy humanitarnej w Strefie Gazy. Sytuacja od lat balansowała tam na krawędzi ostrego kryzysu humanitarnego. Według Apelu Humanitarnego UN OCHA ze stycznia 2023 r. na okupowanym przez Izrael Terytorium Palestyńskim (OPT) pomocy w biologicznym przetrwaniu potrzebowało 2,1 mln osób. 1,3 mln z nich znajdowało się w Strefie Gazy². Stanowili oni 58% populacji tej strefy (na Zachodnim Brzegu Jordanu pomocy potrzebowało 25% ludności). Ponadto 33% mieszkańców w Strefie Gazy znajdowało się w trudnym położeniu humanitarnym. Połowę wszystkich potrzebujących pomocy stanowiły dzieci. Dane te oznaczają, że zdecydowana większość mieszkańców Strefy Gazy nie posiadała zapasów pozwalających przetrwać przerwy w dostawach żywności. 60%

² OPT Humanitarian Response Plan – OPT HRP, <https://humanitarianaction.info/plan/1109> (dostęp: 6.11.2023).

gospodarstw domowych jeszcze przed 7 października 2023 r. było kwalifikowanych jako nieposiadające bezpieczeństwa żywnościowego. Codzienne przetwarzanie mieszkańców Strefy Gazy było zależne od pomocy humanitarnej, dostarczanej przez organizacje międzynarodowe, głównie przez przejście graniczne z Egiptem. Dziennie do Gazy wjeżdżało około 500 tirów.

Po ataku Hamasu Izrael zamknął ruch graniczny ze Strefą Gazy, odciął dostęp pomocy humanitarnej i paliwa. Władze izraelskie 9 października zarządziły „pełne oblężenie” Strefy Gazy, wstrzymując dostawy prądu, gazu, żywności i wody. Do Gazy 21 października wpuszczonych zostało pierwszych 20 ciężarówek z pomocą, jednak ilość dostarczonej pomocy pokryła około 3% dziennego zapotrzebowania. Do 2 listopada do Gazy wjechały 451 tiry z wodą, żywnością i lekami (najwięcej – 102 – 2 listopada, średnio dziennie wjeżdża około 30–40). Izrael nie zezwolił jednak na dostawy paliwa. W efekcie braku prądu i paliwa do generatorów 1/3 szpitali oraz 2/3 innych placówek służby zdrowia zostało zamkniętych, a pozostałe działają w trybie kryzysowym. Zagrożonych jest m.in. 1000 pacjentów z niewydolnością nerek, 9000 pacjentów onkologicznych, 130 niemowląt w inkubatorach. Brakuje leków i krwi. 13 pracujących jeszcze szpitali w północnej Gazie otrzymało nakaz ewakuacji, niewykonalny jednak z powodu braku

paliwa i niemożności transportu wielu chorych i rannych. Brak prądu i paliwa oznacza zatrzymanie pracy większości z 65 stacji odsalania wody, a dostawy wody wszystkimi wodociągami prowadzonymi z Izraela do Strefy Gazy zostały zamknięte (stan na 2.11 br.). W Strefie Gazy zużycie wody spadło o 92%. Woda jest zużywana jedynie do picia. Według danych humanitarnych żywności w magazynach starczy na 7 dni, ale sklepy posiadają jej jeszcze na około 5 dni (transport jest niemożliwy z powodu braku paliwa). Zapasy mąki starczą na 23 dni, ale oleju na 3 dni, ryżu na 1 dzień. Z powodu braku prądu nie działa jedyny młyn w Strefie Gazy, a oczekiwanie na połowę normalnej racji chleba wynosi 5–6 godzin. 28 października tysiące ludzi wdarły się do różnych magazynów UNRWA w celu zabrania podstawowych produktów żywnościowych. Thomas White, dyrektor UNRWA w Strefie Gazy w oświadczeniu z 29.10³ uznał to zdarzenie za początek załamania porządku społecznego.

UN OCHA ogłosiło 13 października specjalny apel o pomoc dla Palestyńczyków (pt. „Eskalacja działań zbrojnych w OPT”⁴) opiewający na 294 mln USD. Plan koniecznej pomocy zarysowało wspólnie 13 agend ONZ, 29 międzynarodowych organizacji pozarządowych, 35 organizacji pozarządowych z różnych państw oraz Palestyńskie Towarzystwo Czerwonego Półksiężyca.

³ <https://www.unrwa.org/newsroom/news-releases/gaza-strip-thousands-break-unrwa-warehouses-gaza-taking-wheat-flour-and-basic> (dostęp: 6.11.2023).

⁴ Flash Appeal – OPT – FA, <https://humanitarianaction.info/plan/1186> (dostęp: 6.11.2023).

Główną agencją pomocową jest UN-RWA, która pomaga 1,5 mln Palestyńczyków w Strefie Gazy i koordynuje działalność klastra humanitarnego na OPT. Ogłoszony Flash Appeal jest uzupełnieniem corocznego apelu humanitarnego o pomoc dla Palestyńczyków (OPT HRP), który w 2023 r. opiewał na sumę 502,3 mln USD. 73% tej sumy (367 mln USD) przeznaczony było na pomoc w Strefie Gazy.

NIEMIECKA POMOC HUMANITARNA DLA PALESTYŃCZYKÓW

Niemcy od lat są największym donatorem pomocy humanitarnej dla Palestyńczyków w Strefie Gazy i na Zachodnim Brzegu Jordanu. W 2023 r. na realizację OPT HRP przekazały 81 mln USD, trzy razy więcej niż drugi donator – Japonia. Pomoc Niemiec stanowiła 35% wszystkich dotacji otrzymanych przez społeczność międzynarodową na pomoc na OPT.

Tabela 1. Najwięksi donatorzy pomocy dla Palestyńczyków w ramach OPT HRP (stan na 2.11. 2023 r.)

DONATOR	KWOTA WSPARCIA	% UDZIAŁ WPLAT DONATORA W OPT HRP
Niemcy	\$81 020 385	35,03%
Japonia	\$26 055 797	11,26%
Komisja Europejska DG ECHO	\$22 114 351	9,56%
ZEА	\$18 499 028	8,00%
Norwegia	\$15 000 000	6,49%
Kanada	\$11 228 642	4,85%

Źródło: UN OCHA

Mimo wysokiej dotacji Niemiec środków zebranych przez społeczność humanitarną wystarcza na pokrycie 46% potrzeb określonych w planie na 2023 r., łączne wpłaty donatorów w 2023 r. wynosiły 231,3 mln USD. Plan ogłoszony przez UN OCHA po wybuchu starć został wsparty przez wszystkich donatorów łącznie kwotą 66,6 mln USD, co pozwala na zaspokojenie 22,7% zidentyfikowanych potrzeb Palestyńczyków.

Pomoc Niemiec dla Palestyńczyków lokuje się wysoko w hierarchii niemieckiej działalności pomocowej. Wśród wspieranych regionów OPT znajduje się na piątym miejscu, po Syrii, Turcji (głównie uchodźcy z Syrii), Jemenie i Ukrainie. Dla OPT Niemcy przeznaczają 5,8% swojej rocznej pomocy humanitarnej, prawie tyle samo co dla Ukrainy.

KONKLUZJE

Obecna skala zniszczenia infrastruktury i obiektów cywilnych oraz ataków dokonywanych bez rozróżnienia wywołała w Strefie Gazy katastrofę humanitarną. Jej ostry przebieg, związany z brakiem wody, żywności, lekarstw, urządzeń sanitarnych i schronienia dla ludności, nasilił się w wyniku „całkowitego oblężenia Strefy Gazy” uniemożliwiającego cywilom ucieczkę, a organizacjom humanitarnym dostarczanie pomocy. Stan zagrożenie życia dotyczy obecnie ponad 2 mln cywilów zamkniętych w Strefie Gazy. Każdy kolejny dzień zamknięcia zwiększa zagrożenie dla znaczącej części jej cywilnych mieszkańców. Problemy z dostępem do wody i żywności

spowodowały 27 października wybuch niepokojów społecznych.

W polityce Niemiec wobec Palestyńczyków i Strefy Gazy zauważalny jest dysonans. Niemcy są największym donatorem stałej pomocy dla Palestyńczyków - przekazują 35% globalnej pomocy dla Strefy Gazy i Zachodniego Brzegu Jordanu. W dużym stopniu dzięki pieniądząm pochodzącym od rządu federalnego RFN organizacje humanitarne mają środki na udzielenie cywilom podstawowej potrzebnej pomocy. Obecnie Niemcy deklarują znaczące zwiększenie wolumenu pomocy (o 50 mln USD) dla ofiar bieżących starć zbrojnych. Jednocześnie Niemcy zdecydowanie wspierają prawo Izraela do prowadzenia samoobrony w Strefie Gazy, co oznacza poparcie dla kontynuowania działań wojennych powodujących śmierć i pogarszanie się sytuacji humanitarnej Palestyńczyków. Wspieranie przez Niemcy wojny jest zaprzeczeniem ich globalnej, prohumanitarnej postawy.

Dr Joanna Dobosz-Dobrowolska – kierowniczka zespołu „Pokój i bezpieczeństwo” w Instytucie Zachodnim. Zajmuje się procesami pokoju i bezpieczeństwa, stabilizacją nieładu i destabilizacją ładu, w szczególności konfliktami zbrojnymi i kryzysami humanitarnymi.